

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	011 Освітні, педагогічні науки
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітньо-наукова програма	Освітні, педагогічні науки
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри

педагогіки, іноземної філології та перекладу

Тетяна БОРОВА

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Розробники:

Лунячек Вадим Едуардович, д. пед. наук, професор, професор кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія та логіка педагогічного дослідження» розроблена для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня, спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування методологічної компетентності щодо педагогічного дослідження, яка передбачає засвоєння майбутніми фахівцями теоретико-методологічних основ наукової галузі, що дозволить їм проводити оригінальні самостійні наукові дослідження та здійснювати науково-педагогічну діяльність.

Контент навчальної дисципліни «Методологія та логіка педагогічного дослідження» для здобувачів ступеня філософії визначається понятійним міжпредметним зв'язком між курсами «Методологія та організація наукових досліджень», «Філософія науки», «Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях», «Дизайн та проектування навчальної діяльності».

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності реалізовувати виконання професійних функцій в межах науково-дослідної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні аспекти педагогічного дослідження.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1А
Семестр	1-й
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Лідерство в освітній діяльності	Тайм-менеджмент

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність до особистого і професійного розвитку;	Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері.
Здатність діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності, діяти соціально відповідально та свідомо;	
Володіння комунікативними навичками, здатність проявляти емпатію	
Здатність до забезпечення якості освіти, позитивної динаміки навчальних досягнень суб'єктів освітньої діяльності;	Ініціювати, розробляти та реалізовувати проекти в освітній сфері, управляти ними та здійснювати пошук партнерів для їх реалізації
Здобуття глибинних знань з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і	Застосовувати педагогічні методи організації навчального процесу, формулювати зміст,

практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;	цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу.
Здатність до застосування інноваційних методів навчання і методик викладання фахових дисциплін	Демонструвати вміння вибудовувати стратегію і тактику професійного зростання науково-педагогічного працівника ЗВО; ефективно формувати комунікативну стратегію у професійному середовищі; відповідати за результати професійної діяльності.
Здатність до застосування інноваційних методів навчання і методик викладання фахових дисциплін	Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень в освітній галузі.
Здатність до аналізу, узагальнення та застосування міжнародного досвіду у сфері освіти;	Діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження.
Здатність визначати стан і потенціал системи організації професійної підготовки у закладах освіти, зокрема оволодіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти;	
Здатність керувати освітніми практико-орієнтованими проектами в освітній сфері;	Формувати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.
Здатність до викладання, консультативної підтримки студентів	
Здатність до управління навчальною діяльністю з підготовки фахівця за допомогою розробленої системи дидактичних засобів на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу.	Уміти використовувати в освітній діяльності сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, які сприяють ефективній комунікації в освітньому середовищі, прогресу у досягненні результатів навчання здобувачами вищої освіти та підвищенню якості освітньої діяльності в цілому.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теорія і методологія наукових досліджень

Тема 1. Предмет і сутність науки як сфери людської діяльності. Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.

Тема 2. Методологічні основи наукових досліджень. Методи досліджень на емпіричному й теоретичному рівнях.

Тема 3. Системний підхід в наукових дослідженнях.

Тема 4. Компетентнісний підхід у наукових дослідженнях.

Тема 5. Роль моделювання в науковому дослідженні.

Змістовий модуль 2

Виконання наукового дослідження і оприлюднення його результатів

Тема 6. Формування наукового апарату дослідження. Формування висновків наукового дослідження.

Тема 7. Планування експериментальної діяльності. Основні етапи експериментального дослідження. Педагогічний експеримент і його види.

Тема 8. Підготовка монографії, наукової статті, тез доповіді

Тема 9. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Використання електронних інформаційних ресурсів у підготовці наукового дослідження. Форми звітності про наукові дослідження.

Тема 10. Рецензування науково-дослідних робіт.

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних освітніх технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 1, 6), міні-лекції (тема 2), робота в малих групах(тема 4,5), мозкові атаки (тема 3), кейс-метод (тема 7,8), презентації (тема 9), дебати (тема 10), диспути (тема 7), дискусії (тема 8,9), проекти (тема 6).

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу в аудиторії. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованого викладачем або аспірантами, «круглого столу». На практичному занятті відбувається обговорення самостійно підготовлених аспірантами доповідей, презентацій, повідомлень та ін. Основними формами практичного заняття є розгорнута бесіда, диспут, «круглий стіл», інтерв'ю, семінар.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих у здобувачів компетентностей враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Методологія та логіка педагогічного дослідження» охоплюють лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, – 35 балів).

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна участь у виконанні практичних завдань (3 бали); проведення поточного опитування засобами тестування чи іншими (2 бали). Модульний контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль (5 балів). Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку. Контрольні питання охоплюють програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування здобувачами компетентностей (40 балів). Студент є атестованим за умови наявності у нього 60 балів та залікової роботи.

Здобувача вищої освіти слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкового/семестрового контролю, дорівнює або перевищує 60.

Максимально можлива кількість балів за результатами роботи впродовж усього семестру – 100 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція № 1. Предмет і сутність науки як сфери людської діяльності. Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 1 . <i>Скласти анотовану таблицю методів наукових досліджень.</i>	опитування, тестування експертна оцінка	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Проаналізувати наукові джерела з науки як сфери людської діяльності.		
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція № 2. Методологічні основи наукових досліджень. Методи досліджень на емпіричному й теоретичному рівнях.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 2. <i>Скласти таблицю основних загальнонаукових і конкретно наукових методологічних підходів з коментарями щодо їх використання у дисертаційному дослідженні аспіранта.</i>	Експертне оцінювання, співбесіда	5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Проаналізувати методологічні підходи в контексті дисертаційного аспіранта.		
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція № 3. Системний підхід в наукових дослідженнях.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 3. <i>Провести декомпозицію певної системи, яка є предметом наукового дослідження.</i>	опитування, тестування	5

			оцінювання таблиці	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ознайомитися з інструментом системного підходу системним аналізом, як основою виконання дослідження.		
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 4. Компетентнісний підхід у наукових дослідженнях.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 4. <i>Підготувати компетентнісну модель фахівця в межах предмету наукового дослідження аспіранта</i>	оцінювання моделі	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Проаналізувати структурні складові компетентності фахівця в контексті предмету дослідження аспіранта.		
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 5. Роль моделювання в науковому дослідженні.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 5. <i>Створити концептуальну модель технології або методики в межах дисертаційного дослідження аспіранта (або факторно-критеріальну модель- за вибором аспіранта).</i>	оцінювання моделі	5
		Контрольна робота за підсумками модулю 1	Контрольна робота	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Проаналізувати типологію освітніх моделей		
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 6. Формування наукового апарату дослідження. Формування висновків наукового дослідження.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 6. <i>Підготувати обґрунтування теми наукового дослідження.</i>	експертна оцінка	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до	Розглянути основні підходи щодо формулювання наукової новизни дослідження.		

	самостійного опрацювання			
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 7. Планування експериментальної діяльності. Основні етапи експериментального дослідження. Педагогічний експеримент і його види.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 7 . <i>Скласти план експериментального дослідження .</i>	Експертне оцінювання	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ознайомитися з технологією реалізації суцесивного педагогічного експерименту.		
Тема 8	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 8. Підготовка монографії, наукової статті, тез доповіді.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 8. <i>Підготувати проєкт фахової статті для публікації в журналі групи Б.</i>	Оцінювання статті	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ознайомитися з вимогами для публікацій у різних фахових виданнях.		
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 9. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Використання електронних інформаційних ресурсів у підготовці наукового дослідження. Форми звітності про наукові дослідження.		
	Практичне заняття	Практичне заняття № 9. <i>Створити індивідуальні профілі в електронних наукових мережах.</i>	Оцінювання профілю аспіранта	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ознайомитися з принципом роботи різних наукових мереж.		
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція № 10. Рецензування науково-дослідних робіт.		

	Практичне заняття	Практичне заняття № 10. <i>Підготувати рецензію на наукове дослідження.</i>	Оцінювання рецензії	5
		Контрольна робота за підсумками модулю 2	Контрольна робота	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ознайомитися з різними видами рецензій.		
Залік				40
Усього				100

Рекомендована література

1. Борова Т.А. Педагогічний консалтинг: навч.посіб. / Т.А.Борова, З.В.Рябова, Г.Ю.Кравченко, О.О.Почуєва. – Луцьк: Терен, 2019. – 324 с.

2. Важинський С.Е. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с. – Режим доступу: <https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>

3. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – 236 с. – Режим доступу: https://isp.kiev.ua/images/Page_Image/Library/Methodology_Zatserkovny_Tishayev_Demidov.pdf

4. Лунячек В. Е. Методологія і організація наукових досліджень : конспект лекцій для студ. ОС «магістр» денної та заоч. форм навч. спец. 073 Менеджмент спеціалізацій «Управління інтелектуальною власністю» та «Управління соціальним закладом» / В. Е. Лунячек ; Укр. інж.-пед. акад. – Харків : УІПА, 2019. – 111 с.

5. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень: навч.пос. / Ф.Д.Швець – Рівне: НУВГП, 2016. – 151 с.

6. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідної діяльності: підручник / В.М.Шейко, Н.М. Кушнарєнко – Київ: Знання-Прес, 2003. – 295 с.

Додаткова література

7. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект / Т.А. Борова // Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект : монографія / Г.В. Єльнікова, Т.А. Борова, З.В. Рябова та ін. / За заг. і наук. ред. Г.В. Єльнікової. – Харків : Мачулін, 2017. С. 69 – 103. (24,2 ум. др. арк. / 3 ум. др. арк. власного внеску).

8. Борова, Т. А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія). – Х.: Компанія СМІТ, 2011. – 381 с.

9. Єльнікова Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти [Текст] : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Єльнікова Галина Василівна ; Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2005. – 453 с.

10. Луговий В. І. Формування ціннісної компетентності науково-педагогічних працівників – важлива умова їх успішної діяльності в сучасній вищій школі / В. І. Луговий. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

11. Напрями модернізації соціально-педагогічної системи підготовки фахівців в університеті: монографія./ Т.Ю.Андріяко, Т.А.Борова,Т.О.Дмитренко та ін.- Херсон: вид. «ПП Вишемирський В.С.», 2017. - 496 с.

12. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. [Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

13. Новиков А. М. Методология: учеб.-метод. пособие / РАН, Ин-т проблем упр., Ин-т упр. образованием. – М. : СИНТЕГ, 2007. – 660 с.

14. Розвиток найвищого університетського потенціалу в умовах глобалізації: монографія / О.М. Слюсаренко. – К.: Пріоритети, 2015. – 384 с.[Електронний ресурс] Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

15. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с.[Електронний ресурс] - Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

16. Сухомлін К. Б. Методология та організація наукових досліджень в галузі біології: Тестові завдання. – Луцьк : Медіа, 2017. – 72 с. - Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/13840/1/Tests%20%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%94%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%202017%20%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%20%D0%A2%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/stru>

18. Методология – <http://methodolog.ru> 18. Еразмус+ : Корисні посилання. – Інтернет ресурс: <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertivhere/materiali-here.html>

19. Розміщення навчально-методичного забезпечення на сайті ПНС за навчальної дисципліни <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=9434>